

Motion till riksdagen 2025/26:2693

av **Isak From m.fl. (S)**

Stärkt handlingsutrymme för civilsamhället

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om idrotten, civilsamhället och föreningslivets betydelse och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

På många håll i världen minskar civilsamhällets handlingsutrymme, samtidigt som antidemokratiska krafter vinner mark. På flera platser görs just nu inskränkningar i yttrandefrihet, pressfrihet och folks rätt att organisera sig. Människorätts- och miljöförsvare är speciellt utsatta under en tid av ökande förtryck. Detta utgör ett hot mot civilsamhället. Det är därför viktigare än någonsin att försvara civilsamhället och att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter.

Den svenska ideella sektorn har en struktur som skiljer sig från många andra länder. Framför allt två aspekter förtjänar att lyftas fram. Den första handlar om organiseringsformer. Ända sedan 1800-talet har svensk frivilligverksamhet präglats av en stark folkrörelsetradition. Ungefär 80 procent utgörs av medlemsbaserade ideella föreningar, vilka i sin tur vanligtvis är sammankopplade i stora och enhetliga riksförbund. Den andra aspekten rör de ideella sammanslutningarnas övergripande mål som utgår ifrån samhällets sociala välfärd. Den svenska ideella sektorn behöver, i allt det som gör den unik, skyddas och stärkas.

Hösten 2023 aviserade regeringen drastiska minskningar av stödet till studieförbunden. Beslutet fattades utan en konsekvensanalys av hur nedskärningarna skulle slå mot det svenska civilsamhället och möjligheterna att bedriva folkbildning i Sverige. Nedskärningarna kommer att leda till att det blir svårare att bedriva verksamhet på mindre orter och verksamhet riktad mot utsatta grupper. Dessutom menar flera av studieförbunden att de kommer att behöva införa nya eller höjda avgifter för sin verksamhet. Dessa drastiska besparingar är en politisk attack på den svenska folkrörelsen.

Sverige har en omfattande och livaktig frivilligsektor. Föreningsidrottens starka ställning i svenskt civilsamhälle är en stor anledning till detta. Genom att öka den samhällsvetenskapliga forskningen inom idrottsområdet kan vi bättre förstå idrottens betydelse i relation till annan frivillig verksamhet. Detta är viktigt för att utveckla strategier som effektivt stödjer föreningsidrotten och som möjliggör att den kan stärka sin ställning.

Vi vill se ett tidsbegränsat ekonomiskt stöd för att renovera och utveckla samlingslokaler, inte minst på landsbygden, vilket är avgörande för att bevara och främja lokala gemenskaper. Vi ser även vikten av att skapa miljöer och utomhusanläggningar som stimulerar föreningsdeltagande. Detta är viktigt särskilt då vi vet vilken betydelse civilsamhället har för att möjliggöra föreningsdeltagande hos socioekonomiskt svaga grupper. När vi investerar i strukturen med samlingslokaler och anläggningar, investerar vi i folkets förutsättningar för deltagande och engagemang i det gemensamma.

För att verkligen stärka civilsamhällets aktörer på lokal och regional nivå behöver dessa ett tydligt ägandeskap. Det frivilliga och volontärarbetet ska därför i första hand ske i det ideella föreningslivet. I den mån kommuner engagerar sig ska detta ske i nära samverkan med det ideella föreningslivet och civilsamhället. Detta ser vi som en förutsättning för att skapa ett robust och dynamiskt samhälle. Staten har en viktig roll och behöver aktivt verka för att stödja lokala och regionala stödsystem baserade på dialog. Detta stärker civilsamhället som en kraftfull utvecklingsaktör och demokratipart.

Vi vill även se nya samarbetsmodeller mellan kommuner och civilsamhället, bortom traditionell upphandling. Genom att främja partnerskap, som Idéburet offentligt partnerskap (IOP), kan vi skapa synergier som gynnar både ideella organisationer och offentliga aktörer. Detta samarbete är inte bara en lösning för effektiv resursanvändning, utan också en väg till ökad innovation och gemenskap.

Vi i Socialdemokraterna ser allvarligt på regeringens omlagda politik som innebär ett hårt slag mot det svenska civilsamhället. Vi ser folkbildningen, folkrörelserna och civilsamhället som en avgörande del i ett inkluderande och rättvis samhälle. Ett långsiktigt stöd, både demokratiskt och finansiellt, är nödvändigt för att säkerställa att dessa värden genomsyrar hela landet.

Isak From (S)

Marie Olsson (S)

Lena Bäckelin (S)

Linnéa Wickman (S)

Anna-Belle Strömberg (S)

Linus Sköld (S)